

Den vita flaggan

"Vad som djupast sett ligger bakom världens svårigheter är misstroendet. Vad vi behöver är förtroende. Låt oss söka bygga upp förtroende." Ungefär på det sättet har många resonerat efter det andra världskriget likaväl som före dess utbrott; deras slutsats har mer eller mindre tydligt blivit att vi måste ha förtroende för Ryssland, liksom slutsatsen för tjugu år sedan var att vi borde ha förtroende för det nazistiska Tyskland. Förvisso behöver vi förtroende, ett förtroende som grundar sig på stabilitet, ordhållighet och god vilja. Men att tala om behovet av förtroende i största allmänhet är att göra lättrogenhet och illusionen till politikens högsta princip. Vi skall inte ha förtroende till professionella svindlare och brottslingar — den saken gäller 1958 lika visst som 1938.

Under de senaste åren har det allmänna och tanklösa prattet om förtroende hos vissa grupper i Västeuropa och Amerika fått en tillsats av konkretion och bestämdhet. Orsaken är självfallet Stalins död och vad som sedan inträffat. Ryssland har förändrats, påstår eller antyder man, och nu är en tilltro befogad, som tidigare saknat grund. Förtroendets ideologi blir ett välbehövligt stöd för eftergifternas och lösgörandets politik. Vi kan lita på ryssarna — "kanske", brukar man tillägga, men detta "kanske" tillåts inte att modifiera slutsatsen.

Generella skäl har anförts för denna hållning. En ny klass med demokratiska strävanden — och därför mindre farlig för världens säkerhet — har uppstått i Ryssland på grund av att regimen främjat bildningen och särskilt den högre undervisningen. Det finns i Ryssland, skriver George Kennan, "ett mäktigt och i själva verket oemotståndligt krav på fullständig intellektuell och kulturell frihet". Det är detta "nya Ryssland", så resonerar man vidare, som ger anledning att räkna med en hederlig och fredlig rysk politik.

Vi hoppas alla på ett nytt Ryssland, ett fritt Ryssland, inordnat bland världens fredliga demokratier. Men att den nya klass om vilken Kennan talar skulle ha ett dominerande inflytande och betyda en omläggning av rysk politik, det har vi ingen som helst anledning att tro. Den strävan till frihet som säkerligen finns har hittills sannerligen inte varit "oemotståndlig", det är bara Kennan som påstår att den är det. Och varför skulle en stor, bildad klass vara en garanti för frihet

inom landet och en hederlig och fredlig politik utåt? Tyskland hade med Hitlers makt-tillträde en stor intellektuell klass, fostrad i ett fritt land — den stödde till stor del Hitler och underkastade sig i varje fall med respektabla undantag tyranniet. I Ryssland, där en teori som kallas marxistisk, men främst innebär ovillkorlig trohet mot de styrande förkunnats sedan fyrtio år som enda sanna lära, är det ännu mindre antagligt att de intellektuella skulle vara ett hot mot den mäktiga och hårda diktaturen.

Men, fortsätter man, Chrustjev är i alla fall mera "liberal" än Stalin, han har ju själv ursinnigt kritiserat Stalins metoder. För ett par år sedan sades i stället att den ryska diktaturens uppmjukning framgick av att styrelsen inte längre leddes av en enda man, utan av ett kollektiv. Båda resonemangen är lika lättsinniga. Att Chrustjev, som krossade Ungerns frihetsrörelse med svek och massmord, som på ett par år lyckats likvidera alla sina kolleger vid makten — låt vara utan att skjuta dem — skulle representera en mildare linje, utåt och inåt, är en hypotes utan allt underlag, lika godtycklig som den då och då under Stalins tid framträdande föreställningen att tyranniet var under avveckling, att den ryska politiken slagit in på helt nya linjer. Men låt oss gå med på tanken att Chrustjev verkligen skulle önska frihet, fred och avspänning. Vilken trygghet kan det ge oss? Chrustjev kan dö en naturlig död, han kan undanröjas av en annan maktsträvar — vad som är bestående är tyranniet och dess väldiga maktmedel.

Viktigare är likväl en annan synpunkt. Den ryska politiken är inte — lika litet som något annat lands politik — fast och stabil, oberoende av hur världen utanför handlar och reagerar. Om återhållandets politik överges av Väster och ersättes av lösgörande från USA, nedrustning och non-aggressionspakter, är fältet öppet för ett nytt skede av rysk expansion, en expansionspolitik som innefattar ett maximum av lockelse och ett minimum av hämningar. Att bit för bit erövra Europa blir ett medel att trygga det ryska väldet som uppstått genom redan gjorda erövringar; med allt skäl kan ryssarna säga att de måste försvara Moskva vid Atlanten, liksom Napoleon förklarade sig försvara Rhengränsen i Moskva. Om Europa inte är berett att

försvara sig med Amerikas stöd, hur skulle det då tänkas försvara sig utan detta stöd? Låt ryssarna ta Västberlin och sedan Västtyskland; varför skulle fransmän och holländare slåss för detta? Låt ryssarna ta Frankrike och Holland och slutligen England, varför skulle vad som är kvar av den fria världen slåss för detta? En serie infiltrationer, revolutioner och ryska expeditioner för ordningens återställande blir tillräckliga medel att vinna makten i Europa. Och om tjugu år kommer en amerikansk utrikesminister att uppmana europeerna att lugnt finna sig i det ryska tyranniet, liksom vår nuvarande svenske utrikesminister för tre år sedan manade balterna att söka försoning med sina nya härskare.

Nej, denna förtroendets linje är kapitulation. De som vill välja den bör göra klart för sig vad den innebär. Hissa hellre underkastelsens vita flagga än denna gyllene illusionism.

Några få har, drivna av ärlighet eller realism, dragit denna konsekvens. Kennan uppmanar de västeuropeiska staterna — inte USA — att organisera sig för motståndsrörelse

till krig; de folk som inte vill försvara sig skall efter ockupationen bli sabotörer och lönnmördare utan fruktan för död och tortyr. En pensionerad engelsk officer, Stephen King-Hall, har gått ännu ett steg längre. England skall återvinna "sitt moraliska ledarskap" genom att avrusta och låta ryssarna ockupera landet; sedan skall man göra motstånd, men inte med vapen, utan passivt efter Gandhis mönster och på detta sätt mobilisera världsoptionen (som rimligen i det-

ta fall måste ha flyttat till Amerika). Att engelsmännen blir enrollerade i den ryska krigsmakten för att strida mot USA diskuteras inte. Småningom skall ryssarna införa den engelska mildheten få dåligt samvete och ge sig av, och sedan kommer försoningen. Varför inte lika väl fortsätta kapitulationsmarschen och säga att vi är beredda att i anda och sanning underkasta oss tyranniet, böja oss för varje ond makt i världen?